

AY Bəniz Əliyev

"Ruhunu itirən dünyanı qazansa nə fayda."

Viktor Hüqo

Bir az üzüşağı,
bir az üzüyuxarı...
Yolları ayaqladım,
ömür oldu çıxarım...

Bizim Şabranda bir kitab təqdimatı öncəsiydi. Üç nəfər, beş nəfər qrup halında - hər kəs bir qırağa çəkilib söhbət-ləşirdi. Yaradıcı insanların maraqlı görülmələri olur. Həvəskarlar da onlara diqqətlə qulaq asmağı bacaranı, həqiqətən də, söz adamları bir başqa cür ürəklə və doğmalarıyla fikir yürüdə bilirlər.

Aydın müəllim isə hamıdan kənarda durub qoltuğuna vurduğu qovluğunu eşələ-yirdi. Bir əlində də ki, məlum məsələ, siqareti tütüldüyü. Adama elə gəlirdi ki, Aydın müəllim o biri əlindəki siqareti görmür və yaxud hiss etmir, çünki sənədin ki, siqaretin közü dolanda qovluqdakı yazıların üstünə səpiləcək, o ağ vərəqlərə az qala od düşəcəkdi. Hər bir yazarın daşdığı əsərləri özü üçün nə qədər dəyərlidirsə qovluqdakı yazılar da Aydın müəllim üçün o qədər əziz və dəyərli idi, amma son anda Aydın müəllim siqaretinin külünü kənara silkələyib təzədən sümürəndə anlayırdın ki, yox, Aydın müəllim nə lazımsa zamanında və vaxtında etməyi bacarır... Kənardan başqaları tərəfindən seyr ediləndə, bəzi insanlar var ki, bunu sezib duyuc düşərək özlərini sevilənlər sırasında hiss eddikəri üçün məmnun qalır daha çox sevinirlər. Amma mənim yazımın qəhrəmanını kənardan nə qədər seyr etsən də, nə qədər "sevib-əzizləsən də", yazdığı hekayələrinə girib onu axtarsan da, tapmayanda darıxıb digər hekayəsinə keçsən də, tapanda uşaq kimi sevinib qoluna girərək hardasa bir samovar çayına dəvət etsən də eyni sadəlikdə və

YERİNDƏ VƏ MƏQAMINDA OLAN AYDIN

eyni səmimiyyətdə oxucusuna, onu kənardan "oxumağı" bacaran hər bir insana ürkədosu minnətdardır. Onu deyirdim axı, bir kitab təqdimatı öncəsiydi, o zaman ədəbi mühitə təzə qaynayıb qarışdığım vaxtlar idi, hamını bir elə yaxından tanıyırdım, amma adlarını eşitdiklərim və əsərlərini oxuduqlarım vardı ki, onlardan da biri Aydın Tağıyev idi. İndi bu kitab təqdimatı öncəsi zamanımız vardı ki, dövlətlərin içindən adını eşidib üzünü görmədiklərimizi görək və gördüyümüz gün də əsl yaddaqalan bir bayram təəssüratıyla yaddaşımıza həkk edək. Bəli, məkana çatanda üç nəfər, beş nəfər qruplaşmalardan ayrı duran bir Aydın müəllim idi, bir də mən idim. Qovluğundan, deyəsən, istədiyini tapıb rahat olan Aydın müəllim, yəqin ki, mənə də tək durduğum üçün özünə oxşadığından diqqətini çəkə bilməmişdim. Qovluğunu şəstlə qoltuğuna vurub doğmasını görmüş kimi adımı səsləndirdi. Nə gizlədim, şəkillərini dərgilərdən gördüyüm yazıcımızın bu balaca qızcığızı tanıması, hətta adımı bu boyda şirinliklə çağırması mənə qürurlandırdı. İrəli yeridim, əlimi sıxdı. Sıxdı və əlində bir-iki dəqiqə saxladı... Barmaqları arıq olsa da, dəmir kəlbətin kimi güclü idi. Tez əlimi ovcundan çəkdim. Bunu hiss etmədi. Amma çox-çox sonra biləcəkdik ki, Aydın müəllim hər əli belə doğmalarıyla və istiliklə sıxmır və ələlxüsüs da o, bir əli tutdusa onu heç zaman buraxmır!..

Boyca ondan hündür olduğum və hündürdaban ayaqqabı geyindiyim üçün Aydın müəllimin siması gözümün qabağında aydınca açılırdı. Baxışlarındakı qalaq-qalaq yarıyuxulu sətirler, gözlərinin qarasında yığılıb qalan açılmayan gecələrin qaranlığı, çiyinlərini əzməyə və əyməyə çalışan, amma əzib əyə bilməyən qarımış dərdin ağır və "buzlaşmış heykəli", gözlərinin ağında isə üzüşağılığı və alınaçılıqlığıyla bərabər, ağ günlərə aparacaq ümidlərlə dolu günlərin müjdəcisi vardı... Gözlərinin ağına və qarasına toxunmadan, eləcə baxışlarında yığılıb qalmış yarıyuxulu sətirleri oyatmaq keçdi könlümdən. Bir saz havası, bir şeir ahəngi üstündə oyatmaq, oyatmaq, oyatmaq...

İnsanın içinə sinən bir sevdası olmasa çox gözəldir... Ömür boyu o sevdanı tutub addımlayırsan... Bu, bir yazar üçün böyük xoşbəxtlikdir!..

Çöhrəsi nə qədər kədərli olsa belə, hər bir əsərində bu xoşbəxtliyi görmək olurdu Aydın Tağıyevin. Hətta müharibədən qayıtmayan oğlunun yolunu səbrsizliklə gözləyən, hər dəfə obaya-elə bir əsgər gələndə onun da oğlu gələcək de-

yə "Ümid"lənən, amma hər dəfə də ümidi boşa çıxan Süsən nənəni qəhər boğanda da, "Alma oğurlayan divlər" saydığı hər səhər başa gəlib adətli üzrə ağacdən almanın ən irisini, qırmızısını dərib arxa atan Bağbanın qapısına əli cibindəki pulunun üstündə olan, satılıq yaxşı alma axtaran oğlanı gördükdə xəyalları suya düşən bağban qızının için-için hönkürtüsündə də, "Albomdakı köhnə şəkil"lə baxanda öz toy şəklində həyat yoldaşı özünü görmədikdə və yerində hansısa uzaq bir kitab təqdimatında avtoqraf verdiyi bir qızın şəkli olanda da, ağlamadığını deqiq bilmək üçün əlini qupquru gözüne aparanda da ümidliyi müəllif!..

Ümidliydi və çox güclüydü...

"O adam nə vaxt gələcək?"- deyib düşünən yolçunun yanında duran da sanki müəllifin özüdür, bu dünyaya gəlməmiş-

dən axtardığını, nəhayət ki, tanımadığı bir adamın yanında durarkən əcəlinə tapan həmin insana yoldaşlıq etməyə çalışsan, əslində isə onu bu "darıxmaqdan" xilas etməyə çalışması da müəllifin gücüdür... Uşaqlarının son azuqəsi kimi rəhmətlik atasından yadigar qalmış çini kasaları bazara çıxarmaq istəyən arvadına verdiyi "dərs"də də, o kasaları özünə pay kimi götürmək istəyən müdürünə

qarşı çıxardığı sifətdə də Rəhim müəllim kimi güclüdür, anlayışlıdır... Çox-çox əvvəllər "Cəngi" səsi dağı-dərəni başına götürəndə hər kənd toyunda meydan sulayıb nəmərinə alan pəhləvan Cəlal kimi və eynən, cəbhədən qoltuq ağacına söykənib yavaş-yavaş kəndə tərəf gələn tək qıçlı əsgər pəhləvan Cəlal kimi güclüdür müəllif!..

"Çiçəkli çölün sarı gülləri" hekayəsində oğlunun bir dişdəm aldığı almanı heç yeyib qurtarmamış ilan çalan cəsədini ağacın dibində görən Kazım kişi onun qəbrinin üstündə bir alma ağacı ekir. Hekayə belə başlayır. "Çiçəkli çölün sarı gülləri solmuşdu..." Bu bir sətri oxuyan kimi hər tərəf insanın gözündə artıq sarılmağa başlayır. Və eyni təsir altında hekayə davam edir... Sarılıq insanın canına hopur, hopur... ta o vaxta qədər ki, Kazım kişi həmin ilandan oğlunun qisa-

sını alır. Nəinki oğlunun, həmin başa alma yeməyə gələn başqa uşaqların da...

Beləcə, yeri gələndə ötkəmdir, əsəbi-dir, yeri gələndə cəsərtli və uzaqgörəndir, yeri gələndə də ürəyiyuxa və həlimdir bizim Aydın Tağıyev... Sözdən qənaətlə istifadə etmək bir yazıcı kimi onun bütün əsərlərində, eləcə də çıxışlarında da bunu görmək mümkündür... Bütün əsərləri insan taleyi ilə, yaşadığımız və gördüyümüz canlı həyat tabloları ilə doludur. Aydın müəllim üçün əsas amil insan obrazıdır. Onun qəhrəmanı həmişə haqlı və qalibdir. Onun qəhrəmanı amansız deyil, insafli və başadüşəndir. Sevgi obrazı Aydın Tağıyevin hekayə və povestlərində açılmamış bir buta kimi sehrli və diqqətçəkəndir. Hətta, toxunulmazdır, deyərdim!.. Müəllif bir çox əsərlərində açmadığı hissələri bəzən bir sətir-lə çılpaqlığıyla oxucuya çatdırır bilir. Bax, budur, əsl yazıcılıq!.. Bir insan hamının sevimlisi ola bilməz... Amma əsl yazıcı hamının sevimlisinə çevirməyi bacarandır. Qələmlə aldıkları ilə damladamla "böyüyən" və pillə-pillə ucalan bir Aydın var bizim Şabranımızda!.. Hamımızın sevinc və iftixar yeri, əli qələm tutandan Şabrani və onun ziyalıları şabranlılara və bütün onu tanıyan və tanımayanlara təqdim edən əsl el təəssübkeşi, ədəbiyyat cəfakeşi... Bəli, Aydın Tağıyev təkce yazıcı deyildir, o, həm də çox dəyərli bir publisistdir ki, illərdir öz ömrünü yaşadığı torpağa həsr etməyi bacarmışdır. Bütün ağrı-acısıyla, problemləriylə bizə sadıq bir yaradıcı dostdur tez-tez yolçuluq edər və bu yolçuluqda da öz balaca şəhərini yazılarında "qucağında" daşımağı bilər... Necə deyərler, böyüklə böyük, kiçiklə kiçik olmağı bacarar...

Qəfəsə salınmış qartal necə azadlığa can atırsa, Aydın Tağıyev də öz əsərlərini işıq üzünə elə ciddi-cəhdlə çıxarar və buna can atar.

"Qartal dağ başında qartaldır!" Bir yazıcı da əsərləri ona uğur gətirdikcə yazıcıdır.

Rayonda Xaqani Poeziya ocağının araya-ərsəyə gəlməsiylə canlanan ədəbi cəmə gələcəkdə neçə-neçə gözəl

qələm sahibləri yetişdirəcəkdir. İllərdi özünə toplanmaq üçün bir yer tapa bilməyən Şabranda ədəbi mühit adamlarının əsl məbədəsinə çevrilən bu ocaq neçə-neçə görkəmli söz adamlarını qarşılayıb yola salmışdır. Deyərdim ki, Aydın müəllim haqqında yazılmış ən dəyərli əsərlərdən biri və yəqin ki, elə birincisi yazıcı dostumuz Novruz Nəcəfoğlunun qələmə aldığı "Nağıl adam" avtobiografik romanıdır ki, həmin əsəri oxuduqca bu dünyanın ən saf və məsum adamını, ömrünün hər günü sətir-sətir nağıllaşan AYDINI sevməmək mümkün deyil... İndi yaşının 67-ci sonbaharında, 30-dan çox kitabın müəllifi olan Aydın müəllim yaradıcılığının ona bəxş etdiyi uğurları yaşamaqdadır...

"Dünyanın düz olmayan bir vaxtında" düz qalmaq, dost qalmaq çox çətindir... Bu ağır yolda uğurların bol olsun, Aydın Tağıyev... Bu yerdə eşitdiyim bir rəvayəti də qeyd etmək istərdim.

"Bir dostum danışır ki, bir neçə il öncə ova getmişdim. Dağın yamacındakı böyütkən kollarının arasıyla zirvəyə, qalın meşəyə doğru gedə-gedə payızın ayazını görüb şirinləşmiş böyütkənlərdən yeyirdim. Birdən qarşıma balasına böyütkən yeməyi öyrədən bir ana ayı çıxdı. Ayı mənə görmürdü və yetişmiş böyütkənlərdən gah özü yeyir, gah da balasına verirdi. Tez tufəngimi hazırlayıb ayıya tuşladım. Hənərdən ana ayı elə bil yuxudan ayıldı. Üstünə tuşlanmış tufəngi görüb, tez balasını öz arxasına çəkdi, iki ayağı üstünə qalxıb başına iki əlli öz yekə pəncələri ilə elə bir qapaz vurdu ki, tükərim ürpəşdi!..

Əlim sustaldı, tufəngi aşıya endirdim. Ayı tez balasını qabağına qatıb böyütkənlərin arası ilə uzanan cığırla donquldana -donquldana uzaqlaşmağa başladı...

Amma hərdən çevrilib yenə başını qapazlayırdı..."

Bilmədim bu rəvayət hardan yadma düşdü, amma rayonumuzdakı ədəbi mühiti öz balası kimi sevən, qoruyan Aydın müəllim indi AYB-nin Şabran bölməsinin sədridir. Neçə illərdən sonra, nəhayət ki, layiq olduğu məqamındadır...

